Palvelut/Timo Salovaara

28.1.2019

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle

Asia: HE 264/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

ASIANTUNTIJALAUSUNTO

Väestörekisterikeskus (VRK) kiittää mahdollisuudesta tulla valiokuntaan kuultavaksi ja lausuu hallituksen esityksestä seuraavasti.

Väestörekisterikeskuksen rooli henkilön sähköisessä tunnistamisessa

Väestörekisterikeskus vastaa hallinnon yhteisiä sähköisen asioinnin tukipalveluita koskevan lain (571/2016) nojalla Suomi.fi-tunnistus palvelusta, joka tunnistaa julkisen hallinnon sähköisiä palveluja käyttävän henkilön tarjolla olevia tunnistuspalveluja kuten pankkitunnistusta ja mobiilivarmennetta hyödyntäen.

Suomi.fi-tunnistuksen tuottajana VRK on Suomessa tunnistamisen luottamusverkoston palvelujen suurin yksittäinen käyttäjä. Vuonna 2018 Suomi.fi-tunnistus palvelun kautta välitettiin 86,6 miljoonaa tunnistustapahtumaa julkisen hallinnon asiointipalveluille, mistä palveluista VRK maksoi tunnistuspalvelujen tuottajille yhteensä noin 4,5 miljoonaa euroa. Vuonna 2017 palvelun kautta välitettyjen tunnistustapahtumien kokonaismäärä oli 57,0 miljoonaa. Tunnistustapahtumien määrä on ollut nopeassa kasvussa ja kasvun oletetaan jatkuvan myös tulevina vuosina.

Tunnistustapahtumista noin 97 % tehdään pankkien välineillä ja noin 3 % teleoperaattorien mobiilivarmenteilla. VRK on tarjonnut 1990-luvun lopulta asti yhtä vahvan sähköisen tunnistuksen välinettä, poliisin myöntämällä henkilökortilla olevaa kansalaisvarmennetta. Alkuperäisen tarkoituksen ja toiveiden vastaisesti tästä ns. sähköisestä henkilökortista ei ole tullut yleisesti käytettyä koko kansan tunnistusvälinettä, joka olisi osaltaan katalysoinut ja nopeuttanut sähköisten palvelujen kehittymistä Suomessa. Kansalaisvarmenteen käyttö tunnistautumisessa on jäänyt marginaaliseksi, eli alle 1 %:in kaikista Suomi.fi-tunnistus palvelun transaktioista.

Huomiot hallituksen esityksestä

Merkittävimpänä vahvan sähköisen tunnistamisen palvelujen ostajana VRK pitää yleisesti kannatettavana esityksen tavoitteena olevaa sähköisen tunnistamisen luottamusverkos-

ton toiminnan kehittämistä täsmentämällä verkostoon kuuluvien palveluntarjoajien sopimuksentekovelvoitetta ja nostamalla tähän asti mm. verkoston käytännesäännöissä eriteltyjä keskeisiä vaatimuksia lain tasolle. VRK näkee perustelluksi, että lakiin sisällytetään kirjaukset keskeisistä tarjonta- ja yhteistyövelvoitteista, samoin kuin vaatimukset, jotka tukevat yleiskäyttöisyyttä ja teknistä yhteentoimivuutta sekä viipymätöntä ilmoittamista tarpeellisissa tilanteissa.

VRK pitää oleellisen tärkeänä, että riittävä sähköisen tunnistamisen välineiden tarjonta valtion kannalta järkevällä kustannustasolla turvataan ja täten mahdollistetaan turvallisten ja luotettavien sähköisten palvelujen tarjonta, asiakaslähtöisyys sekä palvelujen käytön helppous samalla huomioiden. Esitetty hinnoittelun taso takaa vahvan tunnistuksen käyttömäärien voimakkaan kasvunkin huomioiden suurella todennäköisyydellä sen, että VRK:lle vahvan sähköisen tunnistamisen kulujen kattamiseen osoitettu määräraha, 20 miljoonaa euroa vuosille 2018-2021, on riittävä.

Käytännön toteutuksen kannalta ongelmallisena hallituksen esityksen yksityiskohtana VRK pitää 12 c §:n, Korvaus tunnistuspalvelun käyttöoikeudesta, yksityiskohtaisiin perusteluihin sisältyvää seuraavaa ehdotusta:

> *Perusteltuna voidaan pitää sitä, että kertakirjautumisessa jokainen välityspalvelun ylläpitämän kertakirjautumisistunnon sisällä tapahtuva tunnistautuminen eri asiointipalveluihin katsottaisiin hintasääntelyn kannalta erilliseksi korvattavaksi tapahtumaksi, vaikka tunnistusvälineen tarjoaja lähettäisi vain kerran tunnistustiedon välittäjälle. Päinvastainen tulkinta voisi ohjata tarpeettomasti kertakirjautumisen käyttöön sellaisissakin tilanteissa, joissa sitä ei muuten käytettäisi.*

VRK ei kannata tätä tulkintaa, koska hintasääntelyssä on esitetty tunnistusvälineen tarjoajalta saatujen tunnistustietojen välittämisen hinnaksi maksimissaan 3 senttiä. Perustelussa esitetty tulkinta ei ole VRK:n näkemyksen mukaan tarkoituksenmukainen, koska siitä saatavat euromääräiset hyödyt eivät todennäköisesti ole kovinkaan suuria, vaan se lisäisi VRK:n näkemyksen mukaan ennemminkin ongelmia käytännön teknisessä toteutuksessa; myös tunnistusvälineen tarjoajan näkökulmasta.

Yleiset huomiot vahvan tunnistamisen palvelujen tarjonnasta

Julkisen hallinnon sähköisen asioinnin palveluihin tunnistautumisen näkökulmasta vahvan tunnistamisen palvelujen tarjonnan suurimmat haasteet eivät liity pelkästään tunnistamisen kustannuksiin eli yksittäisen tunnistustapahtuman hintaan, vaan myöskin saatavilla olevien tunnistusvälineiden kattavuuteen. Vahvan tunnistamisen ja täten keskeisten sähköisen asioinnin palvelujen käyttömahdollisuuden ulkopuolelle jääviä ryhmiä ovat mm. ulkomailla asuvat henkilöt (ulkomailla pysyväästi asuvien Suomen kansalaisten lisäksi erityisesti Suomen viranomaisten kanssa asioivat ulkomaiden kansalaiset) sekä lapset ja nuoret.

Kaikkiin tunnistusvälineisiin liittyy vaihtelevan tasoisia teknologian kehityksestä, turvallisuusuhkien ja -vaatimusten kiristymisestä sekä kuluttajan päätelaitteiden uudistumisesta aiheutuvia elinkaarihaasteita, joihin palveluntuottajien on kyettävä tehokkaasti vastaamaan. Vahvan tunnistamisen markkinoiden toimivuus myös tulevaisuudessa edellyttää, että tarjolle tuodaan uusia, kattavuudeltaan parempia sekä uudistuvan teknologian haasteisiin ja mahdollisuuksiin vastaavia tunnistusvälineitä.

Väestörekisterikeskuksen selvitys

Valtiovarainministeriö on pyytänyt virastoa selvittämään vaihtoehtoja, kuinka tunnistautuminen julkisen hallinnon sähköisiin asiointipalveluihin olisi tarkoituksenmukaista tulevaisuudessa järjestää. Selvityksen tavoitteena on esittää ratkaisuja nykyisten tunnistusvälineiden keskeisiin kattavuus-, kustannus- ja elinkaarihaasteisin. Selvitys valmistuu helmikuun 2019 aikana.

VÄESTÖREKISTERIKESKUS

SALOVAARA TIMO
99705320M

Digitaalinen allekirjoittaja:
SALOVAARA TIMO 99705320M
Päiväys: 2019.01.28 13:39:01 +02'00'

Timo Salovaara
Johtaja, Palvelut